

Nr 767

Av herr **Trana m. fl.**, om ändrade regler för skatteutjämningsbidrag.

(Lika lydande med motion nr 653 i Första kammaren)

Den mycket avancerade urbaniseringsprocessen i vårt land har verksamt bidragit till förutsättningarna för Sveriges nuvarande ställning såsom en framstående industrination med en genomsnittligen markerat hög levnadsstandard. Urbaniseringsprocessen har dock som en följdverkan medfört svårbemästrade samhällsproblem både i de stora befolkningsskoncentrationerna och i den alltmer glesbefolkade landsorten. Här behövs ingen uppräknig av minuskatorerna, de är välkända, men det bör kunna konstateras, att först nu börjar de negativa följdverkningarna för stora grupper av människor slå igenom med sådan tyngd, att en oförändrad utveckling utan verksamt mildrande och utjämnande motåtgärder icke kan tolereras. Varje enskild medborgare har därvidlag rätt att kräva, att riksdag och regering vid styrningen av den fortsatta samhällsliga strukturomdaningen ser till, att det blir samhället i dess helhet och icke enskilda människor eller grupper, som skall belastas med omdanings negativa följdverkningar.

Dess bättre synes de — med allt större styrka det senaste året — framförda kraven på en närings- och regionpolitik direkt syftande till att skapa större jämlikhet mellan medborgarna ha varit en stark ledstjärna vid framläggande av statsverkspropositionen för nästa budgetår. Imånga avsnitt, särskilt på de sociala och arbetsmarknadspolitiska områdena, föreslås åtgärder, som vid riksdagens bifall kommer att medföra större trygghet och ökad jämlikhet för och mellan medborgarna.

Men det på sikt värdefullaste i statsverkspropositionen är det klara principiella ställningstagandet för att, jämsides med den fortsatta strukturomdaningen med dess jämlikhetskrav, verksamma åtgärder också måste vidtagas, som neutraliserar de negativa följdverkningarna för dem som eljest skulle drabbas därav. Endast ett fullföljande och omsättande av dessa tankegångar till praktiska politiska beslut kan i och för sig skapa förutsättningar för utjämning mot större jämlikhet.

På s. 138 i bil. 13 till statsverkspropositionen uttalar inrikesministern beträffande detta ämnesområde bl. a. följande:

Uppenbarligen kan emellertid de regionalpolitiska insatserna inte begränsas till stimulansåtgärder i syfte att öka den ekonomiska tillväxten i utvecklingsbara regioner, där den spontana utvecklingen är svag. Om man skall nå vad som enligt min uppfattning måste vara ett av regionalpolitikens huvudsyften, nämligen att öka graden av jämlikhet i samhället, måste den också innefatta åtgärder för att trygga acceptabla levnadsförhållanden i orter och regioner, där en långsiktig bedömning ger vid handen att en vikande utveckling i och för sig är ofrånkomlig.

Inrikesministern har med detta uttalande — i meningslika formuleringar återkommande på flera andra ställen i detta avsnitt av propositionen — slagit fast två saker varom några delade meningar knappast kan råda. För det första, att den hittillsvarande trenden i folkomflyttningar från glesbygden till större befolknings- och servicebetonade orter i stort sett kan förväntas komma att fortsätta och att de gemensamma fördelarna därav övervägar nackdelarna. För det andra att de nackdelar, som ovedersägligen också uppstår, måste elimineras genom åtgärder som tryggar acceptabla levnadsförhållanden för de kvarvarande människorna i de regioner och orter som drabbas av nackdelarna.

Även finansministern ansluter sig i finansplanen till samma tankegångar och anför på s. 22 bl. a. följande:

En jämnare inkomst- och standardfördelning är ett viktigt politiskt mål. Det kan förverkligas endast under förutsättning av samhällsekonomisk balans med full samsättning och hög tillväxt i produktionen. Den snabba omvandling av det svenska samhället som krävs för fortsatt tillväxt inrymmer emellertid också risker för att individer och grupper lämnas efter i den ekonomiska, sociala och kulturella utvecklingen. Det är därför en viktig samhällsuppgift att aktivt och målmedvetet stödja dessa grupper och samtidigt medverka till en över lag jämnare inkomst- och standardfördelning.

I fortsättningen pekar finansministern bl. a. på skatteutjämningsbidragens betydelse som utjämnande faktor och anför bl. a.: »Skatteutjämningsbidragen framstår som ett alltmer betydelsefullt inslag i en politik som syftar till en jämnare fördelning av ekonomiska resurser.»

Utän tvivel är detta uttalande riktigt. Skatteutjämningsbidragen fyller en utomordentligt viktig funktion då det gäller att mildra kommunalskattebördorna i sådana delar av landet som hårdast drabbats och drabbas av den pågående samhällsstruktureringen, vilken som bekant i vissa landsdelar medfört och i allt större utsträckning medför en ur kommunalskatteunderlagssynpunkt allt ogynnsammare åldersfördelning bland de kvarboende. Den senaste kommunblocksreformen torde i dessa områden endast komma att få en sekundär betydelse i kommunalskattesänkande syfte eftersom det i förhållande till behovskraven erforderliga skatteunderlaget saknas.

För att skapa större kommunal skattejämlighet för medborgarna i landets olika delar torde det därför vara erforderligt att undersöka, om man genom en översyn och omarbetning av nu gällande skatteutjämningsbidragsregler kan på sikt och under vissa förutsättningar komma fram till en ytterligare utjämnad kommunalskatt över hela landet. Detta är nödvändigt om jämlikhetskravet skall bli något annat än tom fraseologi.

Inrikesministern ger i statsverkspropositionen uttryck för den meningen, att flera skäl talar för att man bör inrikta sig på att dämpa den starka tillväxten i de nuvarande tre storstadsregionerna något och fördela en del av expansionen på växtkraftiga stadsregioner på skilda håll i landet. Som ett av skälen pekar han på de svårigheter, som i dessa områden gör sig gällande för att klara den behövliga sam-

hällsutbyggnaden. Om dessa tankegångar skall realiseras torde en landsomfattande utjämning av kommunalskatten vara av stort underlättande värde, eftersom en kommunalskatt som väsentligt överstiger riksgenomsnittet i sig själv får anses vara en starkt negativ faktor mot industriella nyetableringar ävensom en pådrivande kraft för oförminskad utflyttning av de arbetsföra åldrarna. En över hela landet starkare utjämnad kommunalskatt skulle därför med all sannolikhet medverka till ökad utvecklingsjämlighet för kommunerna samtidigt som det för skattebetalarna i högskattekommunerna skulle skapas större jämlighet i fråga om beskattning, oberoende av regiontillhörighet, ävensom ett högre mått av personlig ekonomisk frihet.

Emot denna kommunalskattenivellering kan kanske komma att hävdas, att ett genomförande skulle kunna komma att innebära, att kommunerna vid sådant förhållande skulle komma att brista i ekonomiskt ansvar och belasta den kommunala budgeten med utgifter som eljest icke skulle förekomma. Sådana farhågor skymtade i samband med genomförandet av den nuvarande skatteutjämningsreformen men ansågs icke böra vinna beaktande. Kommunernas kompetensområden är fastslagna i gällande kommunala författningar och som grund för ansökan om skatteutjämningsbidrag får kommunerna avlämna såväl budget som räkenskapsredovisning. Detta torde vara tillräcklig garanti mot att kommunerna vid en utvidgad kommunal skatteutjämning skulle ha möjligheter att föra en lättsinnig ekonomisk politik. Däremot skulle kommuner, som på grund av bristande skatteunderlag och därav oproportionerligt höga skatter tidigare tvingats på efterkälken i fråga om »laglig» kommunal service, få chansen att ändra på sin eftersläpning och ge sina innevånare den sociala jämlighets- och standardnivå som i ekonomiskt bättre lottade kommuner inom ramen för gällande författningar tillhandahålles såsom självklara ting.

Vid en översyn av nu gällande regler för erhållande av skatteutjämningsbidrag bör målsättningen vara en långt driven jämlighet i kommunalbeskattningshänseende för alla.

Det är önskvärt, att bestämmelser som gör att ett större närmande till det kommunala medelskattetalet även för högskattekommunerna framskapas.

Med hänvisning till frågans allmänna betydelse och de synpunkter som i motionen anförts om behovet av större jämlighet på kommunalbeskattningens område hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om översyn och förslag till ändring av nu gällande skatteutjämningsbidragsbestämmelser och att de i motionen framförda synpunkterna därvid måtte beaktas.

Stockholm i januari 1969

Folke Trana (s)

Bror E. Nyström (s)

Lilly Bergander (s)

Lennart Andersson (s)

Gunnar Eskilsson (s)

Karl-Gust. Andersson (s)

i Södertälje

i Storfors